

APRIL 2019

FORBUDET MOD RACISTISKE YTRINGER

Partileder for Stram Kurs Rasmus Paludan, der i denne måned ved flere demonstrationer har skændet Koranen, har sat gang i debatten om, hvor balancen mellem ytringsfriheden og beskyttelsen af minoriteter bør gå. I Danmark begrænses borgernes ytringsfrihed blandt andet af racismeparagraffen, som forklares nærmere i dette faktaark.

Efter grundlovens § 77 har danske borgere ret til ytringsfrihed og skal beskyttes mod censur og andre begrænsninger i deres ret til at ytre deres meninger.

Borgere kan dog straffes for deres ytringer, hvis de strider mod lovgivningen. Ytringsfriheden begrænses blandt andet af den såkaldte racismeparagraf i straffelovens § 266b.

RACISMEPARAGRAFFEN

Ifølge straffelovens § 266b kan ”den, der offentligt eller med forsæt til udbredelse i en videre kreds fremsætter udtalelse eller anden meddelelse, ved hvilken en gruppe af personer trues, forhånes eller nedværdiges på grund af sin race, hudfarve, nationale eller etniske oprindelse, tro eller seksuelle orientering, straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år”.

Racismeparagraffen forbyder dermed andet end racisme, nemlig også f.eks. forhånelser og nedværdigelser på grund af national eller

YTRINGSFRIHED

Ifølge grundlovens § 77 er enhver ”berettiget til på tryk, i skrift og tale at offentliggøre sine tanker, dog under ansvar for domstolene. Censur og andre forebyggende forholdsregler kan ingensinde påny indføres.”

Læs mere om ytrings- og forsamlingsfrihed i vores faktaark om de to rettigheder på menneskeret.dk/faktaytringsfrihed.

etnisk oprindelse samt tro eller seksuel orientering.

Bestemmelsen blev indført tilbage i 1939 og var begrundet i den antisemitisme, der udgik fra nazister i Tyskland, og som også var dukket op i Danmark. Bestemmelsen blev ændret i 1971 som følge af Danmarks tiltrædelse af FN's Racediskriminationskonvention. Danmark har ifølge

racediskriminationskonventionen pligt til at oprette et forbud mod visse racistiske ytringer. I 1987 blev henvisningen til seksuel orientering tilføjet.

Det er vanskeligt at beskrive kortfattet, hvilke ytringer der er omfattet af § 266b. Det er blandt andet et krav, at ytringerne fremsættes offentligt eller med forsæt til udbredelse i en videre kreds. Udtalelserne skal også have en vis grovhed. Ytringerne skal desuden rette sig mod en befolkningsgruppe og ikke f.eks. en religion.

Bestemmelsen kan give anledning til fortolkningstvivel, og det er i sidste ende domstolene, der må vurdere, hvorvidt en borger har overtrådt forbuddet.

BLASFEMIFORBUDDET

Blasfemi var indtil 2017 strafbart i Danmark.

Ophævelsen af strafansvaret skete på initiativ fra Enhedslisten, der begrundede forslaget med, at der ikke bør være særlige regler, der beskytter religioner og guder mod ytringer, hvorimod der er god grund til at beskytte mennesker mod forhånelser og beskyldninger. Denne beskyttelse findes i henholdsvis injurie- og racismebestemmelsen.

Ophævelsen betyder, at der ikke er noget til hinder for, at eksempelvis Bibelen eller Koranen vil kunne spottes eller forhånes, uden at kristne eller muslimer i straffelovens forstand trues, forhånes eller nedværdiges.

En afbrænding eller lignende af f.eks. Koranen kan dog efter omstændighederne anses som en forhånelser eller nedværdigelse af muslimer, hvis adfærden sker som led i en meddelelse, der i øvrigt er omfattet af straffelovens § 266b.

Afbrænding af hellige skrifter – ligesom afbrænding af andre genstande – kan forbydes, hvis det kan medføre fare eller ulempe for forbipasserende, jf. ordensbekendtgørelsens § 12 som forbyder bål på offentligt sted, hvis det kan medføre fare eller ulempe for forbipasserende.

FORSAMLINGS- OG YTRINGSFRIHED

En borgers ret til forsamlings- og ytringsfrihed kan ikke på forhånd begrænses, fordi der er risiko for, at borgeren vil fremsætte ulovlige ytringer.

Censur og andre forebyggende forholdsregler kan ikke fastsættes, men en forsamling kan forbydes, hvis der er en konkret og nærliggende risiko for den offentlige fred. Et forudgående forbud mod en forsamling kan ikke efter grundloven begrundes i de forventede indhold af forsamlingens ytringer – heller ikke hvis ytringerne kan anses som misbrug.

Såfremt der under en forsamling fremsættes ulovlige ytringer, kan de efterfølgende straffes af domstolene.